

«Ny godkjenningsordning for ordlister og ordbøker i skulen»

Høringsbrev og høringsnotat fra Språkrådet 12.06.2015

Kommentarer fra Kunnskapsforlaget

Oslo 4. august 2015

Kunnskapsforlaget ser positivt på at Språkrådet nå har sendt ut på høring konkrete forslag til en tidsmessig godkjenningsordning. Vi støtter grunntrekkene i den ordningen Språkrådet foreslår. Forlaget har deltatt i prosessen som har ført frem til at høringsbrevet og -notatet foreligger. Så langt vi kan se, fanger forslagene opp de viktigste ønskene og innspillene fra arbeidsseminaret 18. august 2014, og fra vår øvrige kommunikasjon om saken med Språkrådet.

Kommentar til tre av punktene i forslaget

1

Forslag til ny formulering: Rettskrivningsordlister til bruk i skolens norskundervisning skal godkjennes av Språkrådet i henhold til opplæringsloven § 9-4. Det norske redaksjonsspråket i ordlister og ordbøker til bruk i skolens undervisning for øvrig skal følge gjeldende rettskrivning for bokmål og nynorsk.

Begrunnelse: Det skal stilles andre formelle krav til læremidlene som brukes til opplæringen i rettskrivning enn til andre ordlister og ordbøker, og det må som tidligere være de førstnevnte som skal underkastes godkjenningsordningen. Språkrådet bør ikke påta seg å godkjenne betydnings- og definisjonsordbøker, synonymordbøker, fremmedordbøker o.l. Det er derfor mer hensiktsmessig å knytte godkjenningsordningen til funksjonen de førstnevnte læremidlene har, enn til et språklig kriterium, nemlig at ordlistene og ordbøkene er enspråklige. En slik presisering er også i bedre samsvar med Utdanningsdirektoratets praksis når det gjelder godkjenning av hjelpemidler ved eksamen, slik vi kjenner den.

3

Forslag til ny formulering: Manus skal følge normeringsprinsippene for bokmål og nynorsk i Norsk ordbank. Manuset skal leveres i et format som er avtalt mellom Språkrådet og utgiveren.

Begrunnelse: Språkrådet peker selv på at «framgangsmåten for automatisk kontroll mot Ordbanken ikkje er utvikla enno». Som kjent er også ansvaret for driften og ajourholdet av Ordbanken ikke avklart når dette skrives. Språkrådet kan i en midlertidig fotnote i retningslinjene for godkjenningsordningen skrive at en rutine med automatisk kontroll i forlaget mot Ordbanken som en del av godkjenningsordningen vil bli innført så snart den datatekniske og driftsmessige løsningen er

på plass. Vi har en mistanke om at dette kan ta tid, og at det vil være ønskelig å innføre godkjenningsordningen før den automatiske kontrollrutinen mot Ordbanken fungerer. Språkrådet kan ikke forlange av forlagene at forlagene skal foreta manuell kontroll av manus mot Ordbanken. En slik kontroll må i så fall gjøres av Språkrådet selv.

4

Forslag til ny formulering: Når det gjelder ordlister til grunnskolen, skal manus til godkjenning samsvare med retningslinjer for kjernevokabularet for den aktuelle målgruppa.

Begrunnelse: Etter vår oppfatning er dette punktet aktuelt bare for grunnskolen. For videregående skole bør ordutvalget kunne overlates til forlagene. Retningslinjer for et kjernevokabular kan være nyttige, men de bør utformes ganske generelt, for eksempel som liste over en del emneområder som skal være representert på en fornuftig og balansert måte. Det står ikke klart for oss om frekvens i språket eller tilknytning til skolens læreplaner, eller andre hensyn, skal ha prioritet i utvelgelsen av kjerneord. Forlagene må bekrefte overfor Språkrådet at retningslinjene er fulgt, og så får Rådet ta stikkprøver som en del av kontrollen.

«Fullstendig og nøytral informasjon»

I den innledende redegjørelsen i høringsnotatet står følgende formulering sist i punkt 1.1: «Eit hovudpunkt i godkjenningsordninga har heile tida vore at ordlistene skal gje fullstendig og nøytral informasjon om valfridommen i rettskrivninga. Eit viktig mål er framleis å sikre kvaliteten på slike hjelpemiddel for skulen.»

På arbeidsseminaret i fjor ble det reist pedagogiske innvendinger mot reglene som har eksistert iallfall siden 1950-årene. Det er liten tvil om at språkpolitiske og pedagogiske hensyn her kommer i konflikt, og at det siterte redaksjonelle prinsippet er vanskeligere å følge i digitale utgivelser enn i de trykte. Vi imøteser en diskusjon om det nevnte hovedpunktet fortsatt skal bestå, og om målsettingen eventuelt kan oppfylles på andre måter enn hittil.

Kunnskapsforlaget har på flere språkseminarer i senere tid pekt på at slik komplett oppføring av varianter i stammeformer og bøyning kan virke overveldende og forvirrende. Særlig er dette tilfelle i digitale utgaver, der det må være en målsetting at fulle former skal oppgis, ikke bare bøyningssendelser, og der det er krav om at også bøyingsformene skal være søkbare. Vårt paradeeksempel har vært adjektivet *høytlønnnet* med varianter, der en fullstendig og nøytral oppføring innebærer 12 oppslagsformer og 132 krysshenvisninger. 10. utgave av *Tanums store rettskrivningsordbok* synliggjør problemet fra A til Å. Her er prinsippet om «fullstendig og nøytral informasjon» fulgt mer konsekvent enn i noen annen norsk rettskrivningskilde av tilsvarende omfang, gjennom dublering av informasjon og gjennom et tilnærmet komplett system av krysshenvisninger.

Forlaget vil bare peke på denne problemstillingen nå, og vil gjerne komme tilbake til saken i forbindelse med den videre prosessen som er omtalt i høringsnotatets kapittel 3.

Kommentar til videre prosess

Kunnskapsforlaget foreslår at Språkrådet (Fagråd 3) inviterer interesserte parter til et arbeidsseminar om redigeringsprinsipper for rettskrivningsordlister. Ambisjonen må være å komme frem til enkle prinsipper som fanger opp de helt sentrale opplæringspolitiske krav, og som ikke svekker forlagenes muligheter til å utvikle gode, konkurransedyktige redaksjonelle løsninger. Ensretting av ordlisteredigeringen ut over det prinsipielle er etter vårt syn ikke ønskelig eller nødvendig.

Vennlig hilsen

Kunnskapsforlaget

ØYSTEIN EEK